

Alina-Mihaela Pricop Bursuc

OBSERVAȚII PRIVIND ANALIZA TERMINOLOGIEI NORILOR

INTRODUCERE

O serie de terminologii științifice prezintă termeni creați într-o variantă specializată funcțional a limbii latine: denumirile științifice (internaționale) ale plantelor și animalelor în terminologia biologiei, denumirile științifice ale norilor în terminologia meteorologiei. Deși terminologia botanică științifică s-a format pe baza resurselor denominative greco-latine, latina „botanică” este „o limbă artificială” sau, mai precis, o *lingua franca* a naturaliștilor, o variantă specializată funcțional a latinei din secolul al XVI-lea (Milică 2010: 5). Ea este expresia eforturilor oamenilor de știință de a da, conform dezideratului linnéan, nume corecte elementelor lumii vegetale și animale (Milică 2010: 5). Latina clasică devine sursă și pentru terminologia norilor (latină „nefologică”), sensul cuvintelor latinești devine nucleul semantic al termenilor desemnând norii. Latina „norilor” ar fi, în această logică, un reflex și o continuare a acestei variante specializate funcțional.

1. STADIUL CERCETĂRII

Prima analiză a terminologiei românești a norilor face parte din studiul amplu al terminologiei românești a fenomenelor atmosferice, efectuat în cadrul proiectului „Terminologia meteorologică românească (științific vs. popular) a fenomenelor atmosferice. Studiu lingvistic”, coordonat de CS I dr. Cristina Florescu și desfășurat în perioada 2011–2016 la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Academiei Române, Iași. Rezultatele cercetării, derulată pe două paliere terminologice, științific și popular (inclusiv comun), constau într-un dicționar lingvistic (DFA¹, îmbogățit DFA²), în care denumirii românești a fiecărui fenomen atmosferic îi sunt consacrate un articol lexicografic (cu definiție, citate, etimologie) și o serie de studii tematice care pornesc de la articolele de dicționar. Studiul „Nebulozitățile”, redactat de dr. Cristina Cărăbuș, propune pe baza DFA¹, analiza morfologică a întregului grup lexical al „nebulozităților”, evidențiind ponderea substantivelor, adjectivelor și verbelor, și încadrează termenii în diferite tipologii ale norilor.

LR, LXVIII, nr. 2, p. 257–265, București, 2019

2. SCURT ISTORIC AL DENUMIRILOR LATINEȘTI ALE NORILOR

Crearea într-o variantă specializată funcțional a limbii latine, denumirile științifice (latinești) ale norilor au fost modelate de meteorologi mai mult sau mai puțin specialiști, vorbitori nativi ai limbilor engleză, franceză și germană. O trecere în revistă a principalelor etape din dezvoltarea acestei zone terminologice ajută la clarificarea caracteristicilor acestei terminologii.

În 1802, farmacistul englez Luke Howard¹ prezintă conferința: *On the modifications of clouds, and on the principles of their production, suspension and destruction*, pe care o publică în anul următor². Prima din cele două părți ale lucrării, în care Howard propune o clasificare a norilor, este tradusă în 1804 în franceză de către savantul elvețian Marc-Auguste Pictet: *Sur les modifications des nuages, et sur les principes de leur production, suspension et destruction* (Vasack 2013: 7). Clasificarea lui Howard se înscrie în perspectivă linnéană și conține termeni împrumutați din limba latină, considerată de către Linné și de către succesorii săi o limbă transparentă, dotată cu inteligență literală (Vasack 2013: 7). Deși nu ierarhizează „modificările norilor” sau ale „formelor de apă în suspensie în atmosferă”, subdivizându-le în clase, specii și genuri, Howard distinge opt modificări: trei simple (*cirrus*, *cumulus*, *stratus*), două intermediare (*cirro-cumulus*, *cirro-stratus*) și trei compuse (*cumulo-stratus*, *cumulo-cirro-stratus* și *nimbus*). Principalele două criterii pe care se bazează clasificarea lui Howard sunt morfologia și procesul de formare.

Tot în 1802, biologul francez Jean-Baptiste de Lamarck propune o altă clasificare a norilor³. Clasificarea lui Lamarck se caracterizează printr-o listă „interminabilă” de denumiri franceze, mai mult sau mai puțin poetice, pentru nori (fr. *diablotins*, *coureurs*, *demi-terminés* etc., Vasack 2013: 12). Deși îi lipsește precizia taxonomică a lui Howard, demersului lui Lamarck i se recunoaște faptul de a fi propus criteriul înălțimii (utilizat în meteorologia actuală), norii *diablotins* fiind asimilați norilor *fractostratus*, de exemplu.

În 1813, britanicul Thomas Forster, discipol al lui Howard, propune noi varietăți de nori în lucrarea *Researches about atmospheric phaenomena* (Vasack 2013: 16). Deși salută clasificarea lui Howard, Forster deplânge uzul limbii latine și propune o variantă engleză, transparentă a termenilor, care, fiind poetică, nu este științifică. Din serie fac parte: engl. *Cirrus* or *Curlcloud* „nor buclat”, *Cumulus* or

¹ Naturalistul suedez Carl Linné publică în 1735 prima ediție a lucrării *Systema naturae*, în care prezintă principiul binar sau binomial de clasificare a plantelor: fiecare plantă are un nume și un prenume, denumire care corespunde genului și speciei. Lucrările lui Linné influențează Europa savantă a Luminilor și în special Marea Britanie. Luke Howard își însușește principiul binomial și îl aplică întâi, în 1802, într-un articol de botanică (Vasack 2013: 6).

² Au fost publicate trei ediții: 1803; 1820 în *The climate of London*; 1865, postum, cu titlul *Essay on the modifications of clouds* (Vasack 2013: 9).

³ În trei variante: 1802, 1805, 1818.

Stackencloud „nor în grămadă”, *Stratus* or *Fallcloud* „nor căzut”, *Cirrocumulus* or *Sondercloud* „nor dublu”, *Cirrostratus* or *Wanecloud* „nor evanescent”, *Cumulostratus* or *Twaincloud* „nor îngemănat”, *Nimbus* or *Raincloud* „nor de ploaie”. Howard dezaprobă numele „forsteriene” ale norilor, numele împrumutate din latină sau compuse pe baza latinei fiind puține, ușor de reținut, în timp ce numele compuse în engleză de Forster sunt inutile și eronate în materie de explicații.

Un rol important în impunerea clasificării lui Howard îl are aprecierea poetului Goethe, care termină textul său *Wolkengestalt nach Howard (Structura norilor după Howard)*, din 1820, cu poemul (reprodus în ediția a treia din 1865 a lucrării lui Howard) *Howards Ehrengedächtnis*, unde salută „omul care a știut să distingă norii” (Vasack 2013: 17).

Începând cu anul 1840 și până în prezent, clasificarea a fost modificată și dezvoltată constant, însă termenii de bază sunt cei propuși de Howard. În 1840, meteorologul german Ludwig Kaemtz introduce prefixul *strato-* și inversează *cumulo-stratus* al lui Howard în *strato-cumulus*, definit riguros în 1896 de Ralph Abercromby. În 1887, Emilien Renou introduce prefixul *alto-*, ambele prefixe ținând cont de criteriul altitudinii (indicat de Lamarck, dar neglijat de Howard). În 1860, Andrès Poey propune introducerea varietăților „fragmentate” și un nou criteriu: condițiile de mediu și formare a norilor. Altitudinea este un criteriu secundar care va fi dezvoltat în 1896, anul internațional al norilor. În 1896, apare primul atlas internațional al norilor, pregătit de meteorologii Hilderbransson, Riggerbach și Teisserenc, și editat în limbile franceză, engleză și germană. În 1932, atlasul este revizuit cu titlul *Atlas international des nuages et des états du ciel* și completat cu o anexă de „nori tropicali”. Din 1956, clasificarea este aprobată de Organizația Meteorologică Mondială care editează atlasul. Clasificarea actuală distinge 4 familii, 10 genuri, 14 specii (Vasack 2013: 19).

3. „ÎN CĂUTAREA PRIMEI ATESTĂRI”

Istoricul terminologiei științifice sau latinești a norilor relevă un sistem bine încheșat, destul de închis (după perioade mari de timp este delimitat un nou tip de nor și un nou termen pentru a-l desemna) și, în același timp, foarte puțin transparent, în condițiile în care limba latină nu mai constituie în prezent o limbă de circulație internațională. Familiarizarea cu oricare dintre termeni se realizează în cadrul sistemului și atrage familiarizarea cu întreg sistemul. Este premisa de la care am pornit pentru a extinde căutarea primei atestări românești.

Primele atestări ale acestor termeni în limba română, potrivit datelor documentate pe baza DA/DLR și MDA, și publicate în DFA¹ și DFA² sunt următoarele: *strate* (pluralul lui *stratus*) în 1850 (într-o lucrare de popularizare a științei: *Barasch, M. III*), *nimbuși* (pluralul lui *nimbus*) în 1938 (într-una din operele lui Mihail Sadoveanu). Primul termen, desemnând un nor, lexicografiat

într-un dicționar de limbă este *cumulus*, în 1940 (DA). Primul dicționar de specialitate în care este înregistrat întreg nucleul terminologiei norilor, și nu doar câteva denumiri, îl constituie LTR, în 1949, în primul volum, regăsindu-se primele atestări ale următorilor termeni: *altocumulus*, *altostratus*, varietatea *castellatus*, *cirrocumulus*, *cirrostratus*, *cirrus*, *cumuliformis*, *cumulonimbus*, *cumulus*, *fractus*. Urmează dicționarele de strictă specialitate meteorologică care înregistrează sistemul denominativ al norilor (Țiștea 1965, respectiv Ciulache 2003 și Runcanu 2014). Prezența lui *nimbus* în forma sa de plural (românesc, cu alternanță consonantică) și absența oricărui alt termen referitor la nori din opera lui M. Sadoveanu se poate explica și prin faptul că autorului îi era familiar din limba latină, unde *nimbus* are sensul precis de „nor de ploaie”. Prezența unuia dintre termeni (într-o formă aparte de plural: *strate*) într-o lucrare de popularizare a științei, de la jumătatea secolului al XIX-lea (la puțin timp de la crearea nucleului acestei terminologii), determină extinderea documentării spre alte lucrări de popularizare a științei din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, dar și spre opere literare elaborate pe tematica norilor.

Reluarea documentării pe baza sursei de la 1850, în care este pentru prima dată înregistrat unul din termenii norilor, duce la identificarea de prime atestări pentru încă o serie de termeni, în forma de plural latinesc: *cumuli*, *siri* (variantă învechită de plural a lui *cirus*), *siro-cumuli* (variantă învechită de plural a lui *cirocumulus*) și *strato-cumuli*, dar lipsește *nimbus*:

[1850] *Nuorii cumuli sunt rotunzi și groși... Nuorii siri ni se prezintă ca grămezi de nuori mici, având forma penelor de pasări... Acești nuori siri... schimbându-se în nuori de formă siro-strati aduc ploae... Nuori siro-cumuli sunt strevăzători și se pun înaintea soarelui sau a lunii ca un văl alb subțire... Altădată soarele este dimineața acoperit de nuori de forma strato-cumuli. Barasch, M. III, 142.*

Apar mai toți termenii din sistemul inițial al lui Howard. Elementul de compunere *strato-* a fost introdus de un meteorolog german în 1840, prezența acestuia în lucrarea lui Barasch explicându-se și prin lecturile sale în limba germană, ceea ce nu exclude o primă filieră de împrumut germană.

Extinderea documentării face posibilă recuperarea următoarei serii de atestări (pentru că este atestat sistemul de la data respectivă) din primul manual de meteorologie din Ardeal, apărut în 1889. Sunt atestați toți termenii creați de Howard, în forme latinești de plural și de singular (ultimele indicate între paranteze):

[1889] *Cirri (cirrus)... se află în straturi foarte înalte ale aerului... Cumuli (cumulus)... se prezintă în forma unor mase semigloburoase... Artemiu, M. 131. Strati (stratus)... se prezintă în formă de straturi orizontale întinse... Cirro-cumuli (cirro-cumulus), o formă de tranziție între cirri și cumuli, sunt niște nori mici și albi... Cirro-strati (cirro-stratus), când cirri nu se află răsfirați singuratici, ci se reunesc pentru a forma niște bande de estensiuni însemnate... Cumulo-strati (cumulo-stratus) când cumuli formează niște bande groase și dese... Nimbi (nimbus), cari se numesc și norii de ploaie. Artemiu, M. 132.*

Recuperarea acestor prime atestări din a doua jumătate a secolului al XIX-lea este relevantă pentru modul în care specialiștii vremii cu preocupări de meteorologie adoptă sistemul denominativ latinesc: predomină formele de plural latinești.

Reprezentarea slabă a termenilor în stilul beletristic este explicabilă, totuși extinderea documentării odată cu redactarea acestui studiu face posibilă descoperirea unei lucrări în care sunt descriși poetic norii și care conține o serie din termenii care alcătuiesc sistemul denominativ al norilor:

[1979] *Se pot vedea în cerul nostru, către orizont, între mai și august, după apus, nori de praf cosmic, albi-albaștri-argintii și luminoși, gingași ca cirușii, însă de zece ori mai depărtați decât norii de abur și cristale și mai frumoși și nobili, în taina lor înaltă și străină, decât orice nori. Creția, N. 22⁴. Lungi șiruri paralele de cumuși albi, intenși, purtați de vânt în cerul suav, adânc și fluid, și-n urma lor spume ciriacee de o înfinită eleganță; cât de frumos ar fi ca, mai sus, să se întrevadă, dincolo de azur, marele întuneric și îndepărtatele, augustele stele. Creția, N. 60.*

Ocurențele, în număr mare, confirmă tendința de adaptare a multora dintre termeni la sistemul morfologic românesc, întâlnind atât forme articulate, cât și forme de plural românesc: *cirusul, ciruși, cumulusului, cumuși*. Sunt întrebuințați în aceeași lucrare: *cirrocumulus, stratus, cirrostratus, cumulonimbus, ciro-nimbus*.

4. ETIMOLOGIE MULTIPLĂ

Termenii științifici (latinești) ai norilor sunt atestați, deși sporadic, atât în lucrări de popularizare a științei, cât și în opere beletristice. În plus, o parte dintre aceștia sunt înregistrați în dicționare reprezentative ale limbii române. Stabilirea etimologiilor acestor termeni constituie însă un demers extrem de complicat. În continuare, sunt trecute în revistă principalele soluții etimologice identificate până în prezent.

În cele două serii ale dicționarului tezaur al limbii române (DA/DLR), din seria termenilor științifici (latinești) ai norilor sunt înregistrați doar șase termeni: *cumulus, nimbostratus, nimbus, stratocumulus, stratus* și *virga*. Primul termen este considerat un împrumut (neologism) din limba franceză cu precizarea parantetică (lat. *cumulus* „grămadă”) (DA). *Nimbostratus* și *stratocumulus* sunt analizați ca împrumuturi din fr. *nimbo-stratus*, respectiv fr. *strato-cumulus* (DLR). Termenul *nimbus* este explicat prin lat. *nimbus* (DLR). Pentru ceilalți doi termeni este propusă etimologie dublă: *stratus* din fr. *stratus*, lat. *stratus* (DLR), respectiv *virga* din fr. *virga*, lat. *virga* (DLR). În MDA, termenii științifici sunt mult mai bine reprezentați, majoritatea fiind considerați împrumuturi din limba franceză: fr.

⁴ Paginile sunt indicate după ediția a doua (2005).

altocumulus, *altostratus*, *cirro-cumulus*, *cirro-stratus*, *cirrus*, *cumulo-nimbus*, *cumulus*, *nimbo-stratus*, *strato-cumulus*. Etimologiile termenilor *nimbus*, *stratus* și *virga* sunt explicate ca în dicționarul tezaur: primul termen este considerat împrumut din latină, iar pentru următoarele două este propusă etimologie dublă din franceză și latină. În DELR, din care sunt publicate până în prezent primele două volume (*A–B* și *C* – porțiunea *Ca–Cizmă*), este lucrat, pentru moment, numai termenul *cirus* și urmează a fi lucrate, potrivit indicilor celor două volume: *altocumulus* și *cirrocumulus* sub *cumulus*, *altostratus* și *cirrostratus* (și varianta *cirrostratus*) sub *stratus*. Termenul *cirus* (lucrat în volumul apărut în 2015) este considerat un împrumut din franceză, cu o indicație parantetică: „fr. *cirrus* (împr. din lat. *cirrus* «șuviță»)” (DELR).

În DFA¹ sunt înregistrate toate denumirile științifice documentate pe baza DA/DLR, MDA și a două dicționare meteorologice de referință, Țiștea 1965 și Ciulache 2003. Autorii DFA¹ recurg la două căi de rezolvare a etimologiilor: este preluată etimologia din DA/DLR și MDA pentru termenii analizați în cele două surse academice și sunt propuse soluții etimologice provizorii pentru restul termenilor. Așadar, termenii înregistrați și în DA/DLR și MDA sunt considerați împrumuturi, de la caz la caz, din latină, din franceză sau din franceză și latină. În ceea ce privește restul termenilor, autorii DFA¹ analizează factorii extralingvistici și lingvistici implicați. În dicționarele meteorologice românești, termenii științifici sunt, în mod superficial, raportați direct la limba latină (lat. *floccus* „zdreață”, cf. Cărăbuș 2015: 37). Însă, meteorologii români (și nu numai) utilizează intens două dicționare de specialitate de referință: un dicționar bilingv (în limbile franceză și engleză, Villeneuve) și dicționarul internațional de meteorologie (editat în principal în cele două limbi străine). În acest context, lingvistul observă posibilitatea pătrunderii în limba română a termenilor științifici prin cele două filiere: franceză și engleză, fără a exclude limba latină. Astfel, în DFA¹ etimologiile se recuperează parțial (Florescu 2015: 20) prin trimiteri, de la caz la caz, la termenii corespondenți din franceză, din franceză și engleză sau din franceză și latină (ex.: cf. fr., engl. *fibratus*)⁵. În plus, pe baza unui dicționar latin-român de referință, sunt formulate scurte note etimologice în care sunt indicate sensurile cuvintelor latinești care stau la baza termenilor științifici ai norilor. Pe baza articolelor din DFA¹, împrumuturile sunt grupate în trei categorii în ordinea reprezentativității la nivel lexical: împrumuturile din franceză, „împrumuturile din franceză, întărite sau diversificate de limba engleză” și împrumuturile cu etimologie dublă, din latina savantă și din franceză (Cărăbuș 2015: 40). În cea de-a doua fază de analiză, în DFA² paragrafele etimologice, rezolvate anterior prin trimiteri, sunt îmbunătățite, considerându-se că avem de-a face, în general, cu împrumuturi din franceză (ori și din franceză),

⁵ Astfel: cf. fr., engl. *fibratus*, *floccus*, *fractus*, *fumulus*, *genitus*, *humilis*, *incus*, *intortus*, *lacunosus*, *lenticularis*, *mamma*, *mediocris*, *mutatus*, *nebulosus*, *translucidus*, *tuba*, *uncinus*, *undulatus*; cf. fr. *arcus*, *calvus*, *capillatus*, *castellanus*, *duplicatus*, *pannus*, *perlucidus*, *spissatus*, *stratiformis*; sau: cf. lat., fr. *opacus*, *pileus*, *radiatus*, *velum*, *vertebratus* (DFA¹).

structura latinizantă a termenului fiind preluată direct din franceză (Florescu 2017: 22). Termenii sunt analizați ca împrumuturi: fie doar din franceză, fie din franceză și engleză, fie din franceză și latină, fie din latină, franceză și engleză⁶, stipulându-se etimologia multiplă (dublă sau chiar triplă) în cazul acestui tip de termeni.

Statutul filierei franceze de împrumut incită la examinarea modului în care este tratată etimologia termenilor francezi ai norilor în dicționarul academic. Am urmărit în TLFi etimologiile a patru termeni simpli: *cirrus*, *cumulus*, *nimbus* și *stratus*. În articolele acestora sunt discutați și termenii compuși: *cirro-cumulus* (*cirrus* și *cumulus*), *cirro-stratus* (*cirrus* și *stratus*), *cumulo-nimbus*, *cumulo-stratus* ca sinonim al lui *strato-cumulus*, *nimbo-cumulus*, *nimbo-stratus*, dar și *nimbostratus* (cu precizarea că apar uneori și fără liniuța de unire). Astfel:

Cirrus... *Étymol. et Hist. 1854. [...] Mot. lat. signifiant « boucle de cheveux » et « frange » d'où la désignation de ces nuages en forme de filaments.* (TLFi, s.v.)

Cumulus... *Étymol. et Hist. 1858 [...]. Lat. class. cumulus « amas, amoncellement », le cumulus offrânt l'aspect d'un amoncellement de petits nuages denses.* (TLFi, s.v.)

Nimbus... *Étymol. et Hist. 1804 (Sur les modifications des Nuages [trad. de l'angl., v. infra] [...]. Empr., par L. Howard dans sa nomenclature des nuages établie en 1803, au lat. nimbus « nuage de pluie ». [...]) (On the modifications of Clouds, [Réimpr. Berlin, 1894], p.6).* (TLFi, s.v.)

Stratus... *Étymol. et Hist. 1830 [...]. Mot lat. stratus « étendu » (v. strate), part. passé de sternere « étendre »; déjà en angl. En 1803.* (TLFi, s.v.)

Cu excepția fr. *nimbus*, ceilalți trei termeni⁷ sunt explicați direct din latina clasică, pentru evoluția semantică recurgându-se la explicații de natură extralingvistică. În schimb, în cazul fr. *nimbus* se precizează că este împrumutat, în 1803, de Howard (creatorul nucleului terminologiei norilor), în nomenclatura sa, de fapt, într-o variantă specializată funcțional a limbii latine.

Așadar, în cazul acestui subgrup lexical vorbim clar de etimologie multiplă. Pe de o parte, împrumutul în limba română se face din varianta specializată a limbii latine în care au creat acești termeni Howard și continuatorii săi. Pe de altă parte, împrumutul s-a făcut, cu siguranță, cel puțin pe o filieră și, având în vedere perioada, pe filieră franceză (fără a exclude posibilitatea altor filiere). Pentru termenii compuși este și mai clar împrumutul din varianta specializată a limbii latine, ei neexistând în latina clasică, neexistând anterior compunerii lor de către Howard (1803).

⁶ Astfel: din fr. *arcus*, *calvus*, *capillatus*, *duplicatus*, *perlucidus*, *spissatus*, *stratiformis*; din lat., fr. *opacus*, *pannus*, *pilleus*, *radiatus*; din fr., engl. *fibratus*, *floccus*, *fractus*, *fumulus*, *genitus*, *humilis*, *incus*, *intortus*, *lacunosus*, *translucidus*, *tuba*, *uncinus*, *undulatus*, *velum*, *vertebratus*; din lat., fr., engl. *lenticularis*, *mamma*, *mediocris*, *mutatus*, *nebulosus*, *nimbostratus* (DFA²).

⁷ Prima atestare în franceză a celor patru termeni exemplificați este din 1804, având în vedere traducerea în franceză în 1804 a articolului englez al lui Howard. TLFi conține această primă atestare numai pentru fr. *nimbus*, pe ceilalți trei atestându-i ulterior.

Propunem următoarea formulă etimologică pentru termenii științifici ai norilor: *cirus* – din fr. *cirrus*, lat. spec. *cirrus* (împr. din lat. *cirrus* „șuviță”).

5. CONCLUZII

În urma cercetării întreprinse au fost identificate atestări anterioare față de cele înregistrate în dicționarele de limbă și în *Dicționarul fenomenelor atmosferice* pentru principalii termeni românești ai norilor. De asemenea, au fost identificate atestări ale termenilor într-o lucrare eseistică de la finalul secolului al XX-lea.

Privitor la etimologia termenilor, mai ales odată cu redactarea nouă a literelor din seria veche DA, trebuie avut în vedere că termenii științifici ai norilor nu sunt în limba română, împrumuturi directe din latina clasică, ci dintr-o variantă specializată funcțional a limbii latine, prin mijlocirea filierelor franceză și/ sau engleză (cel puțin).

SURSE

- Artemiu, M.: Publiu Alexi Artemiu, *Compendiu de meteorologie*, Brașov, Tipografia Alexi, 1889.
 Barasch, M. III: Iulius Barash, *Minunile naturii. Conversațiuni asupra deosebitelor obiecte interesante din științele Naturale, Fizică, Chimie și astronomie, compuse de...*, Edițiunea a doua. Tomul III, București, Tipografia Colegiului Național, 1852 [prima ediție în 1850].
 Creția, N.: Petru Creția, *Norii*, București, Editura Cartea Românească, 1979.

BIBLIOGRAFIE

- Cărăbuș, Cristina, 2015, „Nebulozitățile”, în Florescu 2015, p. 31–45.
 Florescu, Cristina (coord.), 2015, Laura Manea, Elena Tamba, Alina Pricop, Cristina Cărăbuș, Florin-Teodor Olariu, Maria Iliescu, Rodica Zafiu, Bardu Nistor, Mariana Neț, Liviu Apostol, *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific vs. popular)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
 Florescu, Cristina, 2017, *Cadrul teoretic*, în Cristina Florescu (coord.), Laura Manea, Elena Tamba, Alina Pricop, Cristina Cărăbuș, Liviu Apostol, Florin-Teodor Olariu, Mădălin-Ionel Patrașcu, *Dicționarul fenomenelor atmosferice*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2017.
 Milică, Ioan, 2010, „Modele naive și modele savante în reprezentarea lingvistică a realității: denumirile de plante”, *Limba română* (Chișinău), anul XX, nr. 11–12, p. 1–5.
 Vasack, Anouchka, 2013, „Cumulus, cirrus, stratus. Histoire et fortune de la classification de Howard”, *Géographie et cultures*, 85, p. 9–34.

SIGLE

- Ciulache 2003: Sterie Ciulache, Nicoleta Ionac, *Dicționar de meteorologie și climatologie*. București, Ars Docendi, 2003.

- DA: Academia Română, *Dicționarul limbii române*, 1913–1948.
- DEL: Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul etimologic al limbii române* (DEL). Coordonatori: acad. Marius Sala, Andrei Avram, membru corespondent al Academiei, București, Editura Academiei Române, Vol. I–II, I: A–B, 2011; II: Litera C. Partea 1. *Ca–Cizmă*, 2015.
- DLR: Academia Română, *Dicționarul limbii române* (DLR). Serie nouă, Redactori responsabili: acad. Iorgu Iordan, acad. Alexandru Graur și acad. Ion Coteanu. Din anul 2000, redactori responsabili: acad. Marius Sala și acad. Gheorghe Mihăilă, București, Editura Academiei, 1965–2010.
- DFA¹: Cristina Florescu, Laura Manea, Elena Tamba, Alina Pricop, Cristina Cărăbuș, *Dicționarul fenomenelor atmosferice*, în Florescu 2015, p. 325–678.
- DFA²: Cristina Florescu (coord.), Laura Manea, Elena Tamba, Alina Pricop, Cristina Cărăbuș, Liviu Apostol, Florin-Teodor Olariu, Mădălin-Ionel Patrașcu, *Dicționarul fenomenelor atmosferice*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2017.
- LTR: *Lexiconul tehnic român*, București, Editura Tehnică, 1949–1955.
- MDA: *Micul dicționar academic*, vol. I–IV, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001–2003.
- Runcanu 2014: Toma Runcanu, Dumitru Bacinschi, Victor Ion Pescaru, Grigore Makkai, Tibor Tanczer, *Dicționar meteorologic*, Ediția a II-a, București, Societatea Meteorologică Română, 2014.
- TLFi: Paul Imbs, Bernard Quemada (coord.), *Trésor de la langue française. Dictionnaire de la langue du XIXe et du XXe siècle (1789–1960)*, 16 volume, Paris, Éditions du CNRS/Gallimard, 1971–1994. <http://atilf.atilf.fr/tlf.htm>
- Țișteea 1965: Dumitru Țișteea, Dumitru Bacinschi, Radu Nor, *Dicționar meteorologic: român-rus-francez-englez-german-spaniol*, București, Institutul Meteorologic, 1965.

REMARKS ON THE ANALYSIS OF THE CLOUDS TERMINOLOGY

(Abstract)

This article aims to deepen the study of the Romanian scientific terms of clouds and to provide a series of clarifications regarding their first attestations and their etymologies. The observations are based on the results of the “Romanian Meteorological Terminology (scientific vs. popular) of Atmospheric Phenomena. Language Study” and on new data extracted from additional sources.

Cuvinte-cheie: termen științific sau latin, termen popular, prima atestare, etimologie multiplă, terminologia norilor

Keywords: scientific or Latin term, popular term, first attestation, multiple etymology, clouds terminology

*Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”
al Academiei Române, Iași
alina.bursuc@hotmail.com*